

Antaget av HRF:s förbundsstyrelse 27 april 2026

POLITISKT PROGRAM

Innehåll

Inledning	2
Ideologisk grund	3
Analys och nuläge	4
Facklig-politisk samverkan	6
På jobbet	7
Arbetsmiljö och arbetslivskriminalitet	7
Arbetstid	8
Kompetensutveckling	9
Artificiell intelligens	9
Trygghet	11
Socialförsäkringar	11
Arbetslöshetsförsäkring	12
Pension	12
Bostad	13
Välfärd	14
Omsorg	14
Vård	14
Skola och utbildning	14
Migration	15
Besöksnäringen	17
Kompetensförsörjning	18
Internationellt	19

Inledning

Varför behöver ett fackförbund ett politiskt program?

Den svenska modellen där fackföreningar och arbetsgivare själva kommer överens om villkoren på arbetsmarknaden är ett framgångsrikt sätt att reglera arbetsvillkor. Hur bra och framgångsrik den än är så täcker den inte alla aspekter av arbetsmarknaden och vardagen för medlemmarna i Hotell- och restaurangfacket, HRF. Vissa inslag på arbetsmarknaden regleras i lag och merparten av de faktorer som påverkar vardagslivet för medlemmarna i HRF beslutas av politiska beslutsfattare på statlig, regional och kommunal nivå.

Genom hela HRF:s och arbetarrörelsens historia har den fackliga och den politiska grenen samarbetat för att bygga ett gott samhälle. Detta bygge har utgått från vanligt folks vardag och strävar mot frihet, jämlikhet, rättvisa och solidaritet.

Hotell- och restaurangfackets politiska program har som målsättning att öka jämlikheten, förbättra livet för vanligt folk, bygga ett starkt samhälle och ta Sverige i en ny riktning. Den nya riktningen baseras på HRF:s uppgift att tillvarata medlemmarnas intressen. Det innebär att verka för att samhällsutvecklingen ska vila på fundamenten; politisk-, social-, ekonomisk demokrati, jämlikhet, jämställdhet och feministisk grundsyn.

Ideologisk grund

HRF:s ideologiska grund vilar på uppfattningen om alla människors lika värde och rätt. Det vi strävar efter är ett samhälle där alla har möjlighet att växa och utvecklas.

HRF vill, på demokratiska grunder, bygga ett fritt, jämlikt, rättvist och solidariskt samhälle.

Sverige blir starkare när människor får inflytande och makt. Rätten till ett arbete som man kan försörja sig på är grundläggande. Socialdemokratin och arbetarrörelsen är i grunden en frihetsrörelse som har till uppgift att befria människan från socialt arv och andra hinder så att vi kan leva ett gott liv.

HRF vill, utöver att minska de sociala och ekonomiska klyftorna, bryta den ordning som

underordnar kvinnor, ger dem lägre lön, mindre makt, inflytande och färre möjligheter i livet.

Utifrån en feministisk grundsyn vill HRF ta bort de ojämlika villkor som finns och som begränsar människor av alla könstillhörigheter.

Samhället ska utformas så att ingen missgynnas på grund av klass, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, ålder, trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning.

Hotell- och restaurangfacket är en del av arbetarrörelsen och delar dess värderingar och strävan efter ett fritt, jämlikt, rättvist och solidariskt samhälle. HRF är ett LO-förbund och har liksom LO ett samverkansarbete med Socialdemokraterna. HRF står bakom och delar det socialdemokratiska partiets demokratiska socialism som mål och medel. Demokratisk socialism är en ständigt pågående process av demokratiska beslut, facklig organisering, folkrörelser och folkbildning. Den bygger på övertygelsen om den gemensamma förmågan att skapa ett samhälle där vi tillsammans fördelar makt och ansvar. Det är detta som förenar socialdemokratins begrepp: frihet, jämlikhet och solidaritet.

Analys och nuläge

Sedan valet 2006 har Sveriges riksdag haft en högermajoritet, även under perioder då Socialdemokraterna (S) formellt har innehaft regeringsmakten. Den borgerliga Alliansen (Moderaterna (M), Centerpartiet (C), Liberalerna (L), Kristdemokraterna (KD)) styrde mellan 2006–2014, och även efter att Socialdemokraterna återtog regeringsmakten 2014, har högerpartierna haft ett betydande inflytande i riksdagen. Detta beror på att partier som C och L har stöttat S-regeringar i utbyte mot högerinriktade reformer, såsom skattesänkningar och försämringar på arbetsmarknadsområdet.

Efter valet 2022 bildades en högerregering med M, KD och L med stöd av Sverigedemokraterna (SD), det så kallade Tidösamarbetet. Det här cementerade ytterligare högerdominansen. Mandatperioden 2022–2026 har kännetecknats av reformer inom rättspolitik, migrationspolitik, energipolitik och skattepolitik, med betoning på sänkta skatter, hårdare straff i stället för förebyggande arbete och mer orättvist omfördelnings- och välfärdssystem.

Högerdominansen i svensk politik har inneburit att facken har haft ett besvärligt politiskt läge med minskat inflytande. Politiska beslut har avsiktligt missgynnats svenska arbetare. Arbetskraftsinvandring utan tillräckliga kontrollpunkter, avskaffat skatteavdrag för fackligt medlemskap, en försvagad a-kassa och ett välfärds- och socialförsäkringssystem som inte levererar på tillfredsställande nivå, är några exempel. Den övergripande kappan under åren med högermajoritet har varit sänkta skatter. Det har fått konsekvenser för hela samhällsbygget. I stället för att bygga ihop ett starkt samhälle har det dragits isär och landet har gått i en fel riktning under lång tid. Gängkriminalitet, segregation och arbetslivskriminalitet har varit och kommer fortsatt vara viktiga politiska frågor. Tryggheten i bostadsområdet och på arbetsmarknaden berör HRF:s medlemmar i vardagen.

Även globalt har politiken dominerats av högerpolitik med olika politiska företrädare som lovat enkla lösningar. Dessa politiker har lovat en återgång till en tid där vanligt folk hade det bra men dessa löften har inte infriats, vilket har lett till att ojämlikheten och polariseringen har fortsatt öka. Världen befinner sig idag i ett skevt läge där den rikaste procenten äger mer än 95 procent av resten av den globala befolkningen.

Sverige och världen behöver en politik som kan ingjuta hopp om att gemensamma utmaningar

kan lösas och att ett bättre liv är möjligt för alla, inte bara för få. Att förbättra livet för människor, öka jämlikheten, investera i framtiden och lösa de gemensamma problem och utmaningar som mänskligheten gemensamt står inför.

Några månader efter antagandet av detta politiska program hålls allmänna val i Sverige. Även om opinionssiffrorna för Socialdemokraterna under lång tid sett bra ut kommer valet att bli jämnt. Hotell- och restaurangfacket som en del av LO och den samlade fackföreningsrörelsen i Sverige och internationellt har en viktig roll att spela. Det handlar om att påverka politiskt, delta i olika sammanhang och opinionsbilda för medlemmars, branschens och arbetares bästa. På så sätt bidrar HRF till ett starkare samhälle och en ny riktning för Sverige.

Facklig-politisk samverkan

HRF vill förändra samhället och ägnar sig därför åt politiskt påverkansarbete riktat mot partier och andra samhällsaktörer. Det sker på lokal, regional, nationell och internationell nivå beroende på vilken fråga det berör.

Olika organisationer arbetar politiskt på olika sätt. Vissa använder lobbyister, påtryckningar som namninsamlingar och demonstrationer, andra bildar opinion genom utbildningar och finansiering av tankesmedjor. En väsentlig skillnad mot många andra är att arbetarrörelsen har bildat ett eget parti, Socialdemokraterna. Detta upplägg kallas ibland för den politiska arbetarrörelsen, som tillsammans med den fackliga arbetarrörelsen utgör två grenar av samma rörelse.

Att ha ett eget parti och fylla dess förtroendeposter med sina egna medlemmar har gynnat fackföreningsrörelsen i över 130 år. Det har inneburit att vi alltid har haft ett parti som sett till fackmedlemmarnas intressen och att det alltid har funnits arbetare representerade i alla Sveriges politiska församlingar, från riksdag och region ner till kommunala nämnder.

HRF vill att de politiska församlingarna speglar folket. Det finns alldeles för få arbetare bland de folkvalda. Facklig-politisk samverkan med Socialdemokraterna innebär att arbetare, inklusive HRF:s medlemmar, sitter med vid förhandlingsbordet och i de forum där de politiska besluten formas och fattas.

HRF har en facklig-politisk samverkan med Socialdemokraterna. Det innebär inte att stödet är villkorslöst eller kommer utan förväntningar. Det innebär ingalunda heller att förbundet inte samtalar med eller försöker påverka andra partier, organisationer, tankesmedjor, lobbyister, makthavare, myndigheter och de som på något sätt kan tänkas påverka livsvillkoren för medlemmarna i HRF.

På jobbet

Den största delen av det arbete som HRF genomför som påverkar villkoren på jobbet görs genom partsmodellen och genom samordning med LO och andra fackförbund. Men det finns områden som faller delvis eller helt utanför förhandlingar mellan fackföreningar och arbetsgivarorganisationer. Därför behöver HRF ta ställning i och driva politiska frågor som berör arbetsplatsen och arbetsmarknaden.

HRF anser att en ett starkt anställningsskydd är en grundförutsättning för en rättvis arbetsmarknad. Den som har en anställning ska kunna känna sig trygg med att försörjningen inte rycks undan från en dag till en annan. Heltid ska vara norm på svensk arbetsmarknad. Det innebär att de anställdas rätt till ekonomisk trygghet alltid ska gå före företagets intresse om att minimera kostnader och maximera sin vinst.

Arbetslagarnas rätt till inflytande över verksamheten genom fackligt förtroendevalda och arbetsgivarens skyldighet att förhandla inför beslut om förändringar i densamma ska vara en självklarhet på svensk arbetsmarknad.

Arbetsmiljö och arbetslivskriminalitet

Medlemmarna i HRF har ofta tunga och slitsamma jobb. För att kroppen ska orka behöver arbetsmiljön vara säker och utformad på ett sådant sätt att ingen riskerar att slitas ut, skadas eller dö på jobbet.

Arbetslivskriminalitet förekommer inom många olika branscher så även i vår. Även om myndigheterna har skärpt upp sitt arbete för att motverka fenomenet kvarstår mycket att göra. Skyddet för anställda från utlandet behöver stärkas. Sanktionsavgifter för arbetsgivare som bryter mot utlovade villkor ska vara höga. En utredning som tar ett helhetsgrepp kring papperslösas situation behöver tillsättas.

Brott mot arbetsmiljöregler är en stor del av arbetslivskriminaliteten. Det finns behov av ett skärpt sanktionssystem för brott mot arbetsmiljöregler, i synnerhet mot upprepade brott. Kriterierna för vad som kan leda till näringsförbud behöver ses över och skärpas.

För att bevaka att arbetsgivarna följer lagen utser de anställda skyddsombud, det görs genom fackförbunden. HRF motsätter sig alla politiska förslag som menar att skyddsombud ska utses på

något annat sätt än genom facket. Skyddsombud utan fackligt stöd har svårt att utföra sitt uppdrag och har väldigt lite att sätta emot arbetsgivaren. Att ta ifrån fackförbunden rättigheten att utse skyddsombud kommer leda till en sämre arbetsmiljö för de anställda. De regionala skyddsombudens tillträdesrätt måste utökas. Eftersom arbetsmiljöbrott är en del av arbetslivskriminaliteten skulle en utökad tillträdesrätt inte bara innebära en bättre arbetsmiljö för de anställda utan också bli ett viktigt verktyg för att bekämpa kriminalitet i arbetslivet. Forskning, bildning och kunskapsspridning om arbetsmiljöfrågor är viktiga. HRF kräver utökade resurser till forskning och kunskapsinsamling om arbetsmiljön i Sverige.

Alla anställda ska ha möjlighet att vara med och påverka sin arbetsplats därför värnar HRF om Arbetsmiljölagen, Förtroendemannalagen och Medbestämmandelagen. Att välja eller väljas till företrädare för anställda är inte bara en demokratisk rättighet utan det är också bra för företagen. Arbetsplatser där de anställda har stort inflytande är mer välfungerande. Härtill kopplad tillsynsmyndighet, Arbetsmiljöverket, ska ges förutsättningar och resurser att kunna fullfölja sitt uppdrag.

Arbetstid

En anställd spenderar stora delar av sin vakna tid på jobbet. Åtta timmars arbetsdag och fem dagars arbetsvecka ansågs för drygt hundra år sen som en omöjlighet. Men genom fackliga påtryckningar och en tät politisk samverkan med Socialdemokraterna gick kraven igenom gällande åtta timmars arbetsdag. Sedan 1970-talet har normalveckoarbetstiden inte förkortats. I relation till jämförbara länder jobbar svenska arbetare längre veckor och har ett längre arbetsliv. Här deltar även kvinnor i högre utsträckning i arbetskraften än i andra länder i Europa. HRF kräver och vill ha ett arbetsliv där en anställd kan jobba ett helt yrkesliv utan skador eller utslitning.

En förkortad arbetstid är en viktig del i att öka jämlikheten och rättvisan i fördelning av de värden som skapas i arbetet. I grunden handlar det om fördelning mellan vinstandelar och löneandelar. HRF vill ha en förkortad arbetstid ned till 30 timmar i veckan. HRF står dock bakom LO-kongressens beslut 2024 om 35 timmars arbetsvecka och i första hand avtalsvägen.

Arbetet är en stor del av livet, det gör möjlighet till egen försörjning och ett självständigt liv men det måste finnas tid för återhämtning och personlig utveckling i längre perioder än dygnsvila. Därför vill HRF också se en ytterligare lagstadgad semestervecka.

Kompetensutveckling

Att lära sig, utvecklas och få nya insikter är en djupt mänsklig strävan. I branschen finns kompetenta och yrkesstolta anställda. HRF och andra fackförbund tar ansvar för sin del av kompetensutvecklingen i kollektivavtal.

Anställda behöver möjlighet att vidareutbilda sig och stärka sin kompetens. Ett generöst utformat studiesystem måste finnas på plats vare sig det handlar om branschspecifika utbildningar eller en allmän höjning av kunskap, omställning eller införskaffande av olika behörigheter.

Yrkesutbildningarna i branschen måste hålla hög kvalitet och ska inkludera kunskap om arbetsmarknaden och den svenska modellen. HRF kräver att samtliga lärare på branschens utbildningar har lärarlegitimation.

Artificiell intelligens

Artificiell Intelligens (AI) kommer att förändra både arbetsliv och vardag. För branschens del kommer det att innebära att de kontakterna mellan människor kommer att öka i betydelse. Det kommer också att innebära att fler kommer att söka sig till besöksnäringen när andra yrken avvecklas eller ersätts av AI. Det måste finnas en beredskap från statligt håll att underlätta denna övergång.

Fortsatt forskning om AI och dess effekter på besöksnäringen behövs. I takt med att AI införlivas i arbetsmetoderna i branschen behöver också de anställda få rätt kompetensutveckling. Det är viktigt att AI inte kan missbrukas för att kontrollera och övervaka anställda. All användning av AI ska leda till en bättre arbetsmiljö och ett bättre arbetsliv.

HRF kräver:

- Att anställda ska ges ökat inflytande över organisering och utveckling av arbetet genom MBL
- Starkare arbetsmiljöregler och skärpta krav på arbetsgivare för att motverka skador och utslitning
- Skärpt sanktionssystem för brott mot arbetsmiljöregler
- Att skyddsombud fortsatt utses av facket
- Utökad tillträdesrätt för Regionala skyddsombud
- Att alla lärare som undervisar på branschens utbildningar ska ha lärarlegitimation
- Ökade resurser till Arbetsmiljöverket och mer forskning om arbetsmiljö

- Arbetstidsförkortning, inledningsvis i linje med LO:s beslut om 35-timmarsvecka
- Ytterligare en lagstadgad semestervecka
- Statligt ansvar för utbildning, kompetensutveckling och yrkesutbildning av hög kvalitet
- Att AI används för att förbättra arbetsmiljö och för kompetensutveckling, inte för att kontrollera anställda
- AI i arbetslivet ska kännetecknas av öppenhet kring hur och varför den används
- Att anställda får utbildning för att hantera ny teknik
- Att anställda får utbildning för att vid behov kunna byta yrkesroll

Trygghet

Välfärden och trygghetssystemen måste vara robusta, stabila och täcka upp de delar i livet en individ behöver särskild stöttning. Alla människor kommer någon gång i livet att hamna en situation där de behöver stöd. Det kan handla om att bland annat att få barn, bli sjuk, få en nedsättning av någon förmåga eller att bli av med jobbet. Ett starkt samhälle måste möta upp de behov som finns. Hörandes till detta är också segregationen och kriminaliteten som måste bemötas med förebyggande åtgärder, välfärd och med rättsvårdande myndigheter. Skattesystemet idag är spretigt, osammanhängande och svårförståeligt med en uppsjö av avdrag och undantag som inte sällan gynnar de rikaste. En skattereform måste komma på plats. Denna ska syfta till att systemet blir rättvist, begripligt och omfördelande i syfte att öka jämlikheten.

Socialförsäkringar

Sjukförsäkringen ska ge fullgott stöd till den som är sjuk och inte kan arbeta fram till dess att återgång till arbete är möjlig. För dem som slitits ut under ett arbetsliv måste det finnas en ventil i sjukförsäkringssystemet som gör det möjligt att sluta jobba tidigare med en bibehållen god livskvalitet.

HRF kräver därför att ersättningen i sjukförsäkringen höjs till en nivå som tillåter en skälig levnadsstandard för den som är sjuk.

HRF:s medlemmar jobbar på arbetsplatser med många mänskliga kontaktytor. Vid sjukdom finns en stor risk för smitta mellan kollegor och gäster. Dessutom har inte HRF:s medlemmar till skillnad från tjänstemän möjlighet att jobba på distans vilket gör att varje sjukdomsfall antingen riskerar ytterligare smitta eller ett orimligt inkomstbortfall. Karensavdraget, straffavgiften för sjuka arbetare, ska avskaffas.

Sverige har en generös föräldraförsäkring men den kan bli bättre. Dagens system med lägstanivå dagar ska bytas ut mot enbart dagar på sjukpenningnivå. Tidpunkten i livet då vi blir föräldrar är också tidpunkten då jämställdheten minskar. Oftast är det kvinnan i ett (heterosexuellt) förhållande som tar ett större ansvar för hushåll, detta också beroende på ojämställdheten på övriga arbetsmarknaden. Det får konsekvenser för livsinkomst, pension, sjukskrivning och möjlighet att lämna ett förhållande. Därför vill HRF till en början se att en

tredjedel av föräldradagarna viks för varje förälder och en tredjedel som de kan bestämma över själva med målet att föräldraförsäkringen delas lika mellan föräldrarna.

Arbetslöshetsförsäkring

Genom hela arbetarrörelsens historia har a-kassan varit en bärande del i solidariteten arbetare emellan och möjliggjort för fackföreningarna att driva på en god löneutveckling. Ett fortsatt fackligt inflytande över a-kassorna är av största vikt.

Arbetslöshetsförsäkringen har tydliga syften; tid för omställning till ett nytt jobb, hålla uppe lönerna och minska risken för en negativ lönespiral och att vara en motvikt i konjunktursvängningar. Under många år har Sveriges politiker försvagat och försämrat a-kassan även om vissa höjningar har gjorts. A-kassereglerna som trädde i kraft 2025 är ännu ett stort kliv i den riktningen. HRF vill ha en ny arbetslöshetsförsäkring som ger individen en trygghet under tiden mellan jobb och håller en så hög ersättningsnivå så att privat tecknade inkomstförsäkringar inte längre behövs. HRF anser att den rätta nivån är 90 procent av inkomsten utan nedtrappning. I tillägg till detta vill HRF att medlemsavgiften till a-kassan ska vara så pass låg att alla kan vara med och inte tvingas välja mellan ett medlemskap i a-kassan och facket. Fack- och a-kasseavgift ska vara fullt avdragsgilla. Slutligen vill HRF att medlemskap i a-kassan ska fortsatt vara frivillig.

Pension

När pensionssystemet infördes var tanken att en arbetare skulle få omkring 60 procent av sin slutlön i allmän pension, det har inte blivit så. En arbetare får i idag ut cirka hälften av sin slutlön. Efter ett långt och hårt arbetsliv ska inte människor riskera att hamna i fattigdom. Det är inte värdigt och respektfullt. Inte heller är det rimligt att beskatta pension mer än lön. Pension ska beskattas som lön. HRF kräver att den allmänna pensionen ska utgöra minst 62 procent av slutlönen.

I takt med att livslängden ökar kommer också behovet av ett längre arbetsliv öka. HRF kräver att inga fler höjningar görs av riktåldern i pensionssystemet innan en rad åtgärder genomförs. Dessa åtgärder är följande. Ett tryggt och fungerande försäkringssystem för de som inte klarar av att jobba fram till pension, omfattande förbättringar av arbetsmiljön genomförs så att fler orkar ett helt arbetsliv och att beräkningsmodellen för riktåldern utformas så att den baseras på breda grupper livslängdsutveckling och möjlighet att klara en förlängning av arbetslivet. En betydande andel av HRF:s medlemmar och arbetstagare i många andra LO-yrken, inte minst de kvinnodominerande, är ofrivilligt deltidanställda eller har andra atypiska anställningar. Tillåter

samhället att arbetsgivare håller sig med dessa anställningsformer krävs ett pensionssystem som inte straffar dem som tvingas ställa upp på dessa villkor. Rättvisa pensioner innebär att den som arbetat ett helt arbetsliv under de förutsättningar som erbjuds också har tillgång till en god pension.

Bostad

Bostaden är en social rättighet och en viktig del av välfärden. Alla människor ska tillgång till bra bostäder och trygghet i sitt bostadsområde. HRF vill se olika bostads- och upplåtelseformer till rimliga hyror och priser. En viktig del av bostadspolitiken är att möjliggöra för unga att få en egen bostad. Staten måste ta ett större ansvar för att det byggs fler bra bostäder dels genom olika former av stöd, dels genom ett utformande av regelverket så att en snabbare detaljplaneprocess i kommunerna kan komma till stånd. Bruksvärdesprincipen ska vara kvar och marknadshyror stävjas.

HRF kräver:

- En sjukförsäkring med högre ersättning och med möjlighet för tidigare pension vid behov
- Att karensavdraget tas bort
- En mer jämställd fördelning av föräldraförsäkringen
- Att lägstanivådagarna i föräldraförsäkringen byts ut mot dagar på sjukpenningnivå
- En a-kassa som ersätter 90 procent av inkomsten utan nedtrappning
- Att alla ska ha råd att vara med i a-kassan
- Fullt avdragsgilla avgifter för medlemskap i både fack och a-kassa
- Medlemskap i a-kassan ska vara frivillig
- En allmän pension på minst 62 procent av slutlönen
- Att pension beskattas som lön
- Att riktåldern för pension inte höjs innan trygghetssystem och arbetsmiljö förbättrats kraftigt
- Fler bostäder med olika upplåtelseformer till rimliga priser och hyror
- Större statligt ansvar för bostadsbyggande
- En snabbare planprocess för bostadsbyggande

Välfärd

Arbetarrörelsen har genom enträget och långsiktigt arbete förändrat samhället. Sveriges välfärd fungerar till stora delar bra men det finns stora brister och ett behov av utveckling.

Vinstintresset får aldrig gå före behoven. De skattepengar som går in i välfärden ska användas till att på bästa sätt möta behoven. Välfärden ska inte på några villkor kunna utgöra en arena för den som vill berika sig på skattebetalarnas bekostnad.

Omsorg

HRF:s medlemmar jobbar på dygnets alla timmar och över hela landet. Att det finns en barnomsorg som tillgodoser deras behov är grundläggande. Barnomsorgen ska hålla en hög kvalitet och anpassas efter de tider som behoven finns. Det betyder att barnomsorg ska erbjudas dygnet runt.

Förhoppningsvis kan alla människor se fram emot ett långt liv. Behovet av omsorg ökar med åldern. Hemtjänsten, olika former av serviceboenden och äldreboenden är viktiga delar av välfärden. HRF vill att alla äldre ska få den hjälp som de behöver. Det innebär stöd och insatser av hög kvalitet och som är offentligt finansierade. Tryggheten i att kunna bo kvar i sitt närområde ska värnas och offentlig service och stöd ska finnas så nära brukarna som möjligt.

Vård

Alla människor behöver vård någon gång i livet. I ett starkt och gott samhälle finns ett gemensamt ansvar för hälsan. Sjukvården ska vara finansierad efter förmåga och fördelad efter behov. Den ska också vara jämlik och tillgänglig. När sjukvården betalas gemensamt blir också förebyggande åtgärder ett samhällsansvar, så som behovet av en god arbetsmiljö.

Tänderna är en del av kroppen och påverkar hälsan som helhet. Obehandlade problem med tänderna kan leda till andra hälsoproblem såsom hjärt- och kärlsjukdomar.

Tandvård ska ingå i den allmänna sjukvården.

Skola och utbildning

HRF vill ha ett utbildningssystem som låter unga lära för livet. Det innebär förmågan att tillgodogöra sig kunskap och att fostras i demokratiska principer.

Dagens skolsystem har skapat ekonomiska incitament för skolföretag att prioritera annat än bra utbildning därför ska vinstuttag förbjudas. Utbildning ska vara såväl samhällsekonomiskt sund

som ett verktyg för att utjämna klasskillnader och livschanser. Det ska inte spela någon roll i vilken familj en person föds in i, vilka föräldrarna är eller i vilket område en skola ligger. Alla Sveriges skolor ska vara bra skolor.

Utöver gymnasiet måste det också vara såväl en rättighet som en praktisk möjlighet att läsa in gymnasiekompetensen på Komvux. För att människor ska vilja välja att jobba i besöksnäringen måste det finnas möjlighet till vidareutbildning hela livet. Ett karriärval som stänger dörrar längre fram i livet blir mindre attraktivt. Att ha möjlighet att sadla om ger människor frihet att forma sina egna liv. HRF kräver att alla elever i svenska skolor får rätten att klara grundskolan och uppnå gymnasiebehörighet.

Migration

HRF anser att asylrätten är en rättighet som ska lämnas oinskränkt. Sverige är medlem i EU och ska sträva efter att asylmottagandet ska fördelas solidariskt inom unionen. På samma gång ska länder utanför EU som har förmågan att ta sitt ansvar för att ge skydd åt människor på flykt också gör det.

Människor som kommer till Sverige för att arbeta ska ha samma villkor som sina arbetskamrater. HRF kan inte acceptera att människor utnyttjas som billig arbetskraft bara för att de kommer från andra länder. Arbetskraftsinvandring ska vara öppen för alla yrken där det råder arbetskraftsbrist och i företag med kollektivavtal. Fackliga organisationer ska ha avgörande inflytande över vilka yrken som anses ha arbetskraftsbrist. Jobben ska vara på heltid. Då kan branschen få tag i kompetens som bara finns utomlands, utan att oseriösa företag kan utnyttja sina anställda.

HRF kräver:

- En välfärd där behov går före vinstintresse och som är offentligt finansierad
- Barnomsorg av hög kvalitet som är tillgänglig dygnet runt
- Trygg och nära äldreomsorg
- Jämlik, tillgänglig och behovsstyrd vård för alla
- Att tandvården blir en del av den allmänna sjukvården
- En skola som utjämnar klasskillnader och livschanser
- En skola där alla elever ges möjlighet att klara grundskolan och uppnå gymnasiebehörighet
- Att vinstuttag i skolan förbjuds

- Möjlighet till vidareutbildning och omställning genom hela livet
- En stark och oinskränkt asylrätt
- En solidarisk ansvarsfördelning inom EU för flyktingmottagande
- Att arbetskraftsinvandring ska ske under villkoren heltid och kollektivavtal
- Att facket får inflytande över definitionen av bristyrken
- Stopp för exploatering och lönedumpning

Besöksnäringen

HRF värnar branschen och vill att den ska vara livskraftig. Eftersom det branschen erbjuder är service, upplevelser och nöjen är det i stor utsträckning sådant kunder och gäster kan välja bort. Det är avgörande för näringen att folk har råd att roa sig. Att arbetare ska ha råd att exempelvis gå på restaurang eller besöka en nöjespark är inte bara en fråga om rättvisa, det är en avgörande näringspolitisk fråga. HRF ser därför stora samhällsklyftor som ett hot mot bransch och arbetstillfällen.

HRF är en av arbetsmarknadens parter i besöksnäringen och har därmed ett ansvar för att näringen har goda förutsättningar och schysta villkor

Besöksnäringen har de senaste åren gått igenom en ansträngande period. Pandemi, inflation och en osäker internationell situation har satt sina spår. Återhämtning har skett på flera håll i branschen men det finns fortfarande problem med kompetensförsörjning, validering, arbetsmarknadsutbildningar, utbildningssystem, arbetslivskriminalitet, otillräcklig forskning, bristande marknadsföringsinsatser för Sverige som turistmål och en eftersläpande infrastruktur. Staten behöver ta ett helhetsansvar för utveckling, finansiering och underhåll av all infrastruktur. Resande, möten och upplevelser är det som besöksnäringen baseras på. Därav blir också frågan om en fungerande kollektivtrafik viktig ur hänseendet att HRF:s medlemmar kan ta sig till och från jobbet på dygnets alla timmar. Detta är i första hand ett regionalt ansvar.

En förutsättning för att branschen fortsätter utvecklas är forskning, och den måste ske kontinuerligt över tid. Staten måste ta ett fortsatt stort ansvar för finansieringen av forskningsområden inom besöksnäringen.

HRF strävar efter en bransch som är socialt och miljömässigt hållbar, forskningen måste därför också ta de långsiktiga miljöaspekterna i beaktande. Vid förändringar som rör besöksnäringen som exempelvis ”turistskatt” ska hållbarheten alltid tas hänsyn till. Många kommuner och orter maktar inte med den belastning som turism kan innebära på miljö och infrastruktur. HRF menar att det är ett statligt ansvar. Det är staten som får stora delar av de skatteintäkter som näringen generar och dessa måste fördelas efter behov. Endast en bransch som står sig över tid kan utgöra grunden för ett gott arbetsliv.

Kompetensförsörjning

Besöksnäringen står inför stora utmaningar kommande år gällande kompetensförsörjningen.

Många tusen personer behöver rekryteras inom några få år. Staten måste ta ett större ansvar för att se till att utbildningssystemen är dimensionerade efter behovet. Detta gäller särskilt olika slags arbetsmarknadspolitiska insatser. Arbetsförmedlingen behöver reformeras så att rätt arbetsmarknadsutbildningar tillhandahålls och en god matchning mellan sökande och arbete sker och att insatser leder till anställning.

HRF kräver:

- Schysta villkor och långsiktiga förutsättningar i hela besöksnäringen
- Statliga satsningar på infrastruktur, utbildning och forskning
- Socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling i branschen
- Större statligt ansvar för marknadsföring av Sverige som turistmål
- Att utbildningssystemet anpassas efter branschens behov
- En fungerande Arbetsförmedling som klarar av uppdraget att utbilda och matcha
- Ett sammanhållet statligt ansvar för kostnader som turismen orsakar kommuner

Internationellt

Kampen för schysta villkor och schyst politik stannar inte vid nationsgränser. HRF är en del av en internationell facklig rörelse. Genom våra internationella organisationer, EFFAT och IUL, bedriver vi ett politiskt påverkansarbete inom EU och på global nivå. Samma påverkansarbete genomförs också genom vår svenska federation, LO. Arbetarrörelsens och fackens biståndsarbete är satt under attack. Ett starkt fackligt biståndsarbete är av största vikt för schysta villkor internationellt.

Arbetare inom vår bransch i alla länder står inför liknande problem och utmaningar. Otrygga jobb, arbetsvillkor och lön som går att leva på.

Eftersom kapital och människor är rör sig över nationsgränser behöver också det internationella fackliga arbetet vara starkt. Många beslut som fattas på EU-nivå påverkar medlemmarnas vardag. Det är av största vikt att HRF är med och bevakar intressen och för upp arbetstagarperspektivet i EU.

Internationellt är vår bransch väldigt viktig. Turismen ska bidra till utveckling i fattigare länder och vara mer hållbar i vårt närområde. Länder behöver ta ett större ansvar för sociala, etiska, miljömässiga och ekonomiska konsekvenser. Tillsammans med våra internationella partners verkar HRF för att fler länder ska följa FN:s barnkonvention, FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, ILO:s kärnkonventioner och OECD:s riktlinjer. En god uppföljning av efterlevnad av regelverken är nödvändig. HRF kommer alltid stå upp mot förtryck och jobba för demokrati, frihet och rättvisa.

Researrangörer med underleverantörer bär ett stort ansvar att följa lagar, regler och kollektivavtal för att säkerställa schysta förhållanden överallt. Det ska inte gå att få konkurrensfördelar genom att dumpa villkor.

Människor kommer alltid söka sig dit där de kan få ett bättre liv. Det är en mänsklig önskan och rättighet att leva ett bra och gott liv. Många migrerar för att söka en bättre vardag någon annanstans men riskerar att utnyttjas och hamna i fattigdom. Deras situation är ofta väldigt utsatt. Migrantarbetare ska inte tvingas jobba till sämre villkor än andra utan ha samma villkor och samma lön,

En viktig princip är att samma regler gäller för som jobbar i ett land oberoende av vilket land ett företag är registrerat i eller vilket land som arbetet utförs i.

HRF verkar för att flytta fram kollektivavtalsmodellens position och utveckla och upprätthålla arbetsrätten.

HRF arbetar för att alla som jobbar i vår bransch, var i världen de än befinner sig, ska ha schysta villkor. Det övergripande målet är alltid att stärka arbetstagarnas ställning.

HRF kräver:

- Att alla stater underlättar och verkar för ett starkt internationellt fackligt samarbete inom EU och globalt
- Att kollektivavtalsmodellen stärks och får större internationellt genomslag
- Att researrangörer och underleverantörer följer lagar, regler och kollektivavtal
- Att migrerande arbetskraft inte ska löpa risk för sämre arbetsvillkor
- Att länder följer FN:s konventioner, ILO:s kärnkonventioner och OECD:s riktlinjer
- Att arbetstagarnas ställning stärks i hela världen

H *R* F

